

**Проект
„Стратегическо партньорство между бизнеса и
професионалното обучение за дуално обучение“
(ФокусДуал)**

ERASMUS+ Programm, KA 2, Nummer 2016-1-BG01-KA202-023737

УЧЕБНА ПРОГРАМА

за

Обучение на обучаващи на наставници (ТтТ)

2017 - 2018

"The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein."

Тази учебна програма е разработена като Интелектуален продукт О1 „Учебна програма за обучение на обучаващи на наставници - ТтТ“ в рамките на проект FocusDual - "Стратегическо партньорство между бизнеса и професионалното обучение за дуално обучение ", 2016-1-BG01-KA202-023737, съфинансиран по програма на ЕК ERASMUS +, KA2.

Учебната програма е предназначена за обучаващи на наставници в рамките на дуалното обучение.

Водещият партньор при разработването на интелектуален продукт О1 „Учебна програма за обучение на обучаващи на наставници - ТтТ“ е партньорът от Германия - IHK-Projektgesellschaft mbH, Ostbrandenburg, със седалище в град Франкфурт на Одер.

ДП БГЦПО

В хода работните срещи на екипа на проекта и разговорите между партньорите, „Учебната програма за обучение на обучаващи на наставници - ТтТ“ е многократно обсъждана и доразвита от координатора на проекта Държавно предприятие „Българо-германски център за професионално обучение“ - ДП БГЦПО, и е приспособена към рамковите условия в България за провеждане на дуално обучение на лица над 16 години съгласно ЗПОО, обучение на практиканти, стажанти, младежи по схеми за чиракуване, новоназначени работници и служители.

Целта е създаване на оптимална възможност за устойчивост на този резултат от проекта и неговото използване в непосредствената учебна практика.

ВЪВЕДЕНИЕ

В България няма новоутвърдени традиции в провеждането на дуалното обучение. През 2015 и 2016 г. е създадена нормативна уредба за въвеждането и развитието на тази нова форма на професионално обучение - с промяна в Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО) и приемане на Наредбата за организиране и провеждане на дуално обучение.

Първите опити за провеждане на дуално обучение показаха, че фирмите не са правилно информирани и подготвени за участие в него, не разполагат с обучен персонал, който да поеме практическото обучение на работно място на обучаваните, на практиканти, стажанти, участници в схеми за чиракуване, новоназначени работници и служители - с цел повишаване качеството на професионалната квалификация на персонала.

За да се установи модел за подготовка на работници и служители от фирми и предприятия, които да поемат практическото обучение на изброените по-горе групи обучавани лица, е необходимо първо да се подготви група от обучавачи, които да са наясно със спецификата на наставниците като целева група и на тяхното обучение, за което да подберат подходящи теми и учебни материали, да разработят помощни средства и учебна документация. Така подготвени тези обучавачи на обучавачи (ТтТ) ще подпомогнат осъществяването на подходящо и с необходимото качество обучение на наставници, с което решително ще се подобри крайния ефект от обучението и ще се гарантира високо квалифициран персонал за бизнеса. Положителен ефект ще бъде и повишаване мотивацията на работодателите за участие в дуално обучение. Ще се подпомогне и системата като се създаде група носители на специфично ноу-хау, които ще съпровождат и подкрепят професионално процеса.

С цел постигане на последователност при установяване на такъв модел, неговата устойчивост и положително въздействие, е разработена настоящата учебна програма. Тя е насочена към обучавачи (ТтТ): лектори, преподаватели, работещи в организации - доставчици на услуги за обучение, които ще подготвят, организират, провеждат и оценяват обучение на обучавачи на наставници. Те от своя страна ще поемат подготовката на избрани за наставници работници и служители за справяне с тяхната изключително важна роля - практическото обучение на работно място на участници в дуално обучение, практиканти, стажанти, участници в схеми за чиракуване, новоназначени работници и служители. Правилната подготовка на наставниците е ключов фактор за успеха на дуалното обучение и обучения по различни схеми на ОП РЧР. Важността на обучението произлиза и от спецификата на тези обучения, която не бива да се подценява – наставниците са хора с различни професии, с натовареност с производствени и други непосредствени ежедневни задачи, намиращи се далеч от процеса „обучение“.

Затова са важни компетентностите на обучавачите на обучавачи на наставници – да им дадат правилни насоки как да подберат подходящи теми и начини за поднасяне на информацията, как да подготвят учебна документация и учебни материали, да мотивират.

Учебната програма съответства на европейските изисквания за изготвянето ѝ – на принципа на постигнатите учебни резултати (съгласно Европейски Център за Развитие на Професионалното Обучение - Centre for the Development of Vocational Training - Cedefop):

Знания: За набор от факти, данни, теории, принципи, регламенти, практики, методи.

Умения: Способност за използване на знанията за професионални цели, за решаване на комплексни задачи и справяне с различни учебни ситуации, отчитайки спецификата на целевата група.

Нагласи: Способност за адекватно прилагане на наученото (постигнатите учебни резултати) в рамките на даден контекст, за правилен подход, общуване и справяне с критични ситуации.

Важни изводи на база опита на държавите-партньори:

Програмата е разработена с цел създаването на група от водещи експерти (методисти/андрагози), които да осигурят необходимите за успеха на дуалното обучение персонални и методически предпоставки предвид факта, че в България все още се усеща липсата на капацитет от високо квалифицирани специалисти за провеждането на дуалната форма на обучение при целевата група на възрастните учащи съгласно ЗПОО.

Програмата е примерна и би следвало да се разглежда като рамка за провеждане на обучение на обучаващи на обучаващи на наставници. Тя се прецизира, приспособява, детайлизира на база конкретната целева група, потребностите от учене и условията на обучение.

С цел постигане на необходимото качество на обучението и създаване на устойчив персонал и методически капацитет за провеждане на дуално обучение, програмата би трябвало да се използва само от обучаващи институции с опит в обучението на възрастни и стриктно прилагане на андрагогическите принципи на обучение.

Схема на обучаващите по проекта

Обучаващи на обучаващи на наставници - ТтТ

Обучаващи на наставници

Наставници

Наставниците провеждат практическото обучение на конкретно работно място.

Вид и продължителност на обучението на обучаващи на обучаващи на наставници (ТтТ)

Обучението на обучаващи на обучаващи на наставници се провежда задължително в присъствена форма с препоръчителна продължителност от 24 уч. ч., съчетана с последваща фаза на индивидуална подготовка и разработване на методически материали.

Обучаващата организация може да организира последващо обучение след известен период от време с цел проучване успеваемостта на обучението, възникнали затруднения,

пречки, особени учебни ситуации, начин на прилагане на учебни материали и евентуална потребност от промени/доработване. Препоръчва се продължителност от 8 до 16 учебни часа.

Целева група

Целевата група се състои от обучаващи на възрастни – задължително със сериозен опит в обучението на възрастни и прилагането на андрагогическите подходи и принципи. Те трябва да подготвят свои колеги, които да обучават по места наставници от фирми и предприятия, за да започне изграждането на капацитет и експертиза на системно ниво за провеждане на дуално обучение.

Цел на обучението на ТтТ

Главната цел на обучението на ТтТ е създаване на необходимите предпоставки за успеха на дуалното обучение чрез подпомагане на работодателите при организиране, провеждане и оценяване на неговата практическа част – обучение на работно място.

ТтТ подготвят и предават на свои колеги необходимите знания, умения и нагласи, създаващи предпоставки за успешно провеждане на обучение на наставници. Те целят повишаване на осведомеността на наставниците за спецификата на тяхната дейност като обучаващи и разработват подходящи учебни материали като мостри, чрез които подпомогат наставниците в началото на тяхната отговорна дейност.

ТтТ предават на обучаващите на наставници усета за спецификата на дуалното обучение, на целевата група на наставниците като главна движеща сила, и ги подготвят методически и дидактически за последващото обучение.

Конкретни учебни цели

ТтТ изготвят конкретни програми за обучение на обучаващи на наставници – на база рамковата учебна програма, като вземат предвид особеностите на отделната група и нейните представители. Тук е важно да се съобрази бранш, образование, квалификация, опит, нагласи, личностни качества и др. на избраните да бъдат наставници.

ТтТ подготвят преглед на нормативната база на дуалното обучение, която предават на обучаващите на наставници за ползване.

ТтТ подбират подходящи методи и техники за обучение и обсъждат с обучаващите на наставници начина им на предаване и прилагане в условията на обучение в предприятие – на конкретно или симулирано работно място.

ТтТ подготвят насоки за създаване на оптимална среда за учене и труд в предприятие, свързани с правилна комуникация с обучаваните, избягване / управление на конфликти, умения за насърчаване на ученето и мотивация на обучаваните за учене и труд, обвързване на обучаваните с фирмената култура и стратегия за развитие.

ТтТ остават на разположение на наставниците и след обучението за оказване на съдействие при възникнали проблеми / критични ситуации с обучаваните, при необходимост от съвет или допълнителни материали / информация.

Приложение на знанията, уменията и нагласите

Проведеното по тази програма от ТтТ обучение ще подпомогне обучаващи на наставници при подготовката, провеждането и оценяването на обучение с избрани за наставници работници/служители от фирми и предприятия. Това ще повиши гаранцията за постигане на качество на обучението с тази специфична целева група, както и на последващото обучение на участниците в дуална форма на обучение.

Структура на обучението

Учебен модул	Наименование	Уч.часове
1	Запознаване с основите на фирменото и дуалното обучение	4
2	Методика / Дидактика за създаване на мотивираща учебна култура в предприятието	8
3	Планиране, провеждане и контрол на фирменото обучение	8
4	Правни основи на професионалното обучение	4
Общ брой часове		24

МОДУЛ 1

Наименование	Запознаване с основите на фирменото и дуалното обучение
Времеви план	4 присъствени уч. ч. + последваща индивидуална фаза на самостоятелно учене
Кратко описание на съдържанието	Основи на фирменото и дуалното обучение Роли и компетентности Основи на фирменото/дуалното обучение, на регламент на обучението - ДОС, НИП, др., обучение на обучаващи, вкл. на обучаващ персонал в предприятията за провеждане на практическо обучение
Учебни резултати	<p>Знания: ТгТ знае/познава...</p> <ul style="list-style-type: none"> - националната образователна система/системата за професионално обучение, регламента за дуално обучение, ДОС, НИП, др., - съществени характеристики на дуалното обучение, - значими действащи лица и техните роли, задачи, права и задължения, - принципите на сътрудничество между обучаваща институция - център за професионално обучение, и предприятие, - съдържание на Наредбата за дуално обучение, на ДОС, др. документи, - правилата за изготвяне на учебен план и учебна програма, - отговорности на релевантни институции. <p>Умения: ТгТ може/умее да...</p> <ul style="list-style-type: none"> - разяснява професионалното/дуалното обучение като част от образователната система и системата за професионално обучение на възрастни, - разяснява убедително целите на фирмено/дуално обучение и тясната му обвързаност с практиката, както и ползите за бизнеса, - взема под внимание спецификата на процеса, професионалните и личностни характеристики на обучаващия персонал във фирми и предприятия и организира обучението в съответствие с тези особености, - илюстрира ролите на обучаващата институция - центъра за обучение и на предприятието, - преподава основите на педагогиката и андрагогията. <p>Нагласи: ТгТ е в състояние да...</p> <ul style="list-style-type: none"> - разработва обучение на работно място, - убеждава обучаващите, вкл. тези в предприятията, за ползите и предимствата на дуалното обучение, - създава подходяща учебна среда.

<p>Примери за метод на обучение и организация</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Фронтално учебно занятие, напр. представяне на правните основи на дуалното обучение, • Самостоятелна работа на компютър: напр. изследване на ползите от дуалното обучение, • Ролева игра, напр. между представители на фирма и представители на обучаваща институция за координиране целите на обучението, • Ролева игра под формата на фиктивен разговор между преподаватели в център за обучение и представители на фирма в ролята им на обучаващи с цел изясняване на техните притеснения.
<p>Учебен материал</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Копия от правни основания, напр. Закон за професионалното образование и обучение, Наредба за дуалното обучение, Държавни образователни стандарти, учебни планове и програми, Национални изпитни програми, • Примери за най-добри практики от фирми с опит в провеждане на фирмено и дуално обучение, • Диаграма на дуално обучение, напр. представена с мултимедия, • Колкото е възможно повече нагледни материали, • Видеоклипове.
<p>Оценяване</p>	<p>Тест: Пример: Постигането на учебните цели може да се провери под формата на тест с много възможности за избор - Multiple-Choice-Тест. Трябва да се отговори правилно на най-малко 75% от въпросите, за да се счита теста за успешно издържан.</p>

МОДУЛ 2

<p>Наименование</p>	<p>Методика / Дидактика за създаване на мотивираща учебна култура в предприятието</p>
<p>Времеви план</p>	<p>8 присъствени уч. ч. + последваща индивидуална фаза на самостоятелно учене Комбинация от теория, индивидуална и групова практическа работа</p>
<p>Кратко описание на съдържанието</p>	<p>Методика / Дидактика при работа с младежи Преподаване на учебни процеси, на методи и техники за обучение. Създаване на подходящи условия, насърчаващи ученето, и мотивираща учебна култура, гъвкав и творчески подход. Своевременно разпознаване на проблеми и конфликти. Преподаване на методически и дидактически основи в процес на общуване с обучаващи на наставници.</p>
<p>Учебни резултати</p>	<p>Знания: ТгТ знае/познава... - основите на теорията на обучението (Дидактика), - разграничаването Дидактика – Методика, Педагогика – Андрагогия, - целеви групи и стилове на учене, - изготвяне на учебни програми, планове и графици за практическо обучение, - методи за обучение и учене в предприятие, на работно място, - методи на фронтално обучение, инструктаж, - начини за самостоятелно учене, - ориентирани към действие методи като: проекти, симулации, ролеви игри, казуси, метод на водещия текст, работилница за идеи, методи за практическо обучение – „4 стъпала“ и др.</p> <p>Умения: ТгТ може/умее да... - разяснява същността на ориентираното към действие & ориентираното към практика обучение, - преподава знания на отделни лица и в група, - планира използването на медии в съответствие със съдържанието и целите, - подготвя информация и учебни съдържания.</p> <p>Нагласи: ТгТ е в състояние да: - извършва дидактическа подготовка на учебните съдържания и тяхното нагледно интегриране в учебното ежедневие, - обвързва теорията с практическата реализация на наученото,</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - има и да подготвя обучаваните за правилна реакция при възникнали проблеми, конфликти, както и справянето с тях (език на тялото, стереотипи, начин на поведение), - представя методи за организиране на учебни ситуации, - разяснява избора на методи / комбинацията от методи, - създава подходящи условия, насърчаващи ученето, и мотивираща учебна култура и среда.
<p>Примери за метод на обучение и организация</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Метод на водещия текст • Казуси по конкретна учебна програма, напр. Изготвяне на учебна програма с определяне на учебните цели, учебните съдържания, свързаните с това учебни места, Разработване на график за практическата част на обучението в предприятието със съответните отговорни лица в примерна таблица. <p>Използване на ориентирани към действие методи за преподаване на TtT, за да ги опознаят сами и ги преподават - напр. ролеви игри, симулация</p>
<p>Учебен материал</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Примерни учебни планове и графици, • Презентация, напр. на тема „Проблеми и конфликти“, • Пример за водещ текст към подходяща Учебно-трудова задача • Колкото е възможно повече нагледни материали • Примери за използване на медии • Видеоклипове
<p>Оценяване</p>	<p>Практическа разработка</p>

МОДУЛ 3

Наименование	Планиране, провеждане и контрол на фирменото обучение
Времеви план	8 присъствени уч. ч. + последваща индивидуална фаза на самостоятелно учене
Кратко описание на съдържанието	Планиране, провеждане и контрол на обучението Установяване и оценяване на постиженията на обучаваните (методи и инструменти за валидиране на учебни резултати, документирание). Подготовка на обучаващи на наставници за планиране, провеждане и контрол на фирмено и дуално обучение.
Учебни резултати	<p>Знания: ТгТ знае/познава...</p> <ul style="list-style-type: none"> - инструменти за планиране на обучението, - фактори, които влияят върху планирането на обучението, - места за провеждане на дуално обучение, - обучение на конкретно работно място, - структура на учебен план/програма/график, - критерии и методи за избор на участници в дуално обучение, - методи, инструменти за установяване на компетентности. <p>Умения: ТгТ може/умее да...</p> <ul style="list-style-type: none"> - разяснява предпоставките за създаване на стимулираща ученето учебна среда, - представя убедително значението на мотивиращ старт на обучението, - развива учебни и учебно-трудова задачи от учебния план. <p>Нагласи: ТгТ е в състояние да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - разпознава и оценява спецификата на целевата група, - прилага подходящи за целевата група методи и медии за обучение, - съдейства за осъществяване на индивидуално обучение, - насочва вниманието на обучаващите на наставници към възможни трудности при ученето, които могат да срещат обучаваните, - подготвя обучаващите на наставници за установяване на постиженията и провеждане на оценъчни разговори, - извършва смислена подготовка за изпит.
Примери за метод на обучение и организация	<ul style="list-style-type: none"> • Презентация, • Казуси, напр. на тема: Как да организирам старта на обучението?, • Ролева игра, напр. водене на интервюта за оценяване, • Колкото е възможно повече нагледни материали, • Видеоклипове, Онлайн платформи за обучение и обмен на опит

<p>Учебен материал</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Учебен план за дуално обучение/национална учебна програма, • Тестове за установяване на компетентности, • Формуляри за оценяване, • Средства за обучение като ръководства, фирмени документи, видеоклипове и т.н. като нагледни примери, • Дигитални медии, които могат да се използват при обучение, напр. таблети, • Работни карти, напр. за представяне на различни учебни места, • Примерни изпитни задачи.
<p>Оценяване</p>	<p>Практическа задача</p>

МОДУЛ 4

Наименование	Правни основи на професионалното обучение
Времеви план	4 присъствени уч. ч. + последваща индивидуална фаза на самостоятелно учене
Кратко описание на съдържанието	Основни законови рамкови условия от ЗПОО, Наредбата за дуално обучение, установяване на пригодност, договорно право (трудово и социално право, др.), компетентни/отговорни институции. Дуалното обучение в правен контекст.
Учебни резултати	<p>Знания: ТгТ знае/познава...</p> <ul style="list-style-type: none"> - ЗПОО, Наредбата за дуално обучение и други законови рамки на фирменото/дуалното обучение (ДОС, НИП, Наредби, др.), - права и задължения на страните по дуалното обучение (обучавани, евентуално родители, предприятие, център за професионално обучение, браншова камара, др.), - договор за обучение (съдържание, продължителност, задължения), - защита на труда на младежите, трудово и социално право (здравна застраховка, застраховка при злополука, застраховка „Гражданска отговорност“), др. <p>Умения: ТгТ може/умее да...</p> <ul style="list-style-type: none"> - представя държавни професионални стандарти, наредби за обучение в контекста на дуалното обучение, - проверява пригодността за обучение, - интерпретира законовите основи. <p>Нагласи: ТгТ е в състояние да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - преподава рамкови условия за фирмено/дуално обучение, - анализира професионални стандарти и спецификата на целевата група.
Примери за метод на обучение и организация	<ul style="list-style-type: none"> • Презентация • Собствени онлайн проучвания, използване на документ • Метод на водещия текст
Учебен материал	<ul style="list-style-type: none"> • Примерен договор • Държавни образователни изисквания, Наредба за дуално обучение • Извадки от важни закони • Контролен списък за проверка на пригодността на центровете за обучение / обучаващите / наставниците

Оценяване

Пример: Постигането на учебните цели може да се провери под формата на тест с много възможности за избор - Multiple-Choice-Тест.
Трябва да се отговори правилно на най-малко 75% от въпросите, за да се счита теста за успешно издържан.